

LA/Petri Jääskinen/AN

14.5.1985

... Työeläkelaitoksille

RINTAMAVETERAANIEI VARHAISELÄKELAIN MUUTTAMINEN

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmää muutettavaksi. Veteraanien varhaiseläkkeelle pääsyä helpotettaisiin siten, että kaikilta 60-62 vuotiailta rintamaveteraaneilta poistettaisiin vaatimus vuoden rintamapalvelusajasta. Varhaiseläkkeelle pääsyn edellytyksenä ei myöskään olisi, että veteraanin työkykyä alentava sairaus, vika tai vamma häittäisi olennaisesti hänen ansiotyötään. Rasittavan työn vaatimus eläkkeen saamisen edellytyksenä poistettaisiin ja vuosien 1939-1945 sotiin osallistuneiden naisten eläkkeeseen oikeuttava ikäraja alennettaisiin 60 vuoteen. Sotainvalidilla olisi oikeus varhaiseläkkeeseen sotilasvammalain mukaisen työkyvyttömyysasteensa perusteella.

Työeläkelaitokset hoitaisivat vastaisuudessa rintamaveteraanien varhaiseläkelain mukaiset asiat ja rintamaveteraanien varhaiseläkelautakunta lakkautettaisiin.

Muutokset ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

ELÄKETURVAKESKUS

LIITE

Hallituksen esitys

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmää muutettavaksi. Veteraanien varhaiseläkkeelle pääsyä helpotettaisiin siten, että kaikilta 60—62-vuotiailta rintamaveteraaneilta poistettaisiin vaatimus vuoden rintamapalvelusajasta. Varhaiseläkkeelle pääsyn edellytyksenä ei myöskään olisi, että veteraanin työkykyä alentava sairaus, vika tai vamma häittäisi olennaisesti hänen ansiotyötään. Rasittavan työn vaatimus eläkkeen saamisen edellytyksenä poistettaisiin ja vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneiden naisten eläkkeeseen oikeuttava ikäraja alennettaisiin 60 vuoteen. Sotainvalidilla olisi oikeus varhais-

eläkkeeseen sotilasvammalain mukaisen työkyvyttömyysasteensa perusteella.

Työeläkelaitokset hoitaisivat vastaisuudessa rintamaveteraanien varhaiseläkelain mukaiset asiat ja rintamaveteraanien varhaiseläkelautakunta lakkautettaisiin.

Uudistuksen johdosta arvioidaan vuonna 1986 jäävän rintamaveteraanien varhaiseläkkeelle noin 2 400 henkilöä, josta aiheutuvat eläkemenot olisivat noin 87 miljoonaa markkaa. Kustannukset tulisivat kokonaan valtion vastattaviksi.

Muutokset ehdotetaan saatettaviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Nykyinen tilanne

Rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmä toteutettiin 1.7.1982 voimaan tulleella lailla rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä (13/82, jäljempänä RiVEL). Lain tarkoituksena oli antaa vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneille rintamaveteraaneille mahdollisuus jäädä ennenaikaiselle varhaiseläkkeelle. Eläkkeeseen oli oikeus aluksi iäkkäimmillä veteraaneilla, jotka olivat olleet kauimmin rintamalla sekä kaikkein vaikeavammallisimmilla sotainvalideilla. Eläkkeen saamiseksi on sitemmin lievennetty 31.12.1982 ja 1.7.1983 lukien (1058/82).

Voimassa olevan lain mukaan varhaiseläkkeeseen on oikeus 58—64-vuotiaalla rintamaveteraanilla, jonka työkyky on sairauden, vian tai vamman vuoksi alentunut siinä määrin, että se olennaisesti häittää hänen ansiotyötään. Eläkkeen myöntämisen edellytyksenä on myös, että veteraani on ollut pitkähkön ajan ennen varhaiseläkkeen alkamista rasittavassa työssä. Alle 63-vuotiaita rintamaveteraaneilta vaaditaan lisäksi, että heillä on rintamapalvelusaikaa vähintään vuosi.

Varhaiseläkkeeseen on oikeus myös rintamapalvelustunnuksen saaneella naisella, joka on täyttänyt 63 vuotta tai jonka sotilasvammalain (404/48) mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 10 prosenttia, sillä edellytyksellä, että hän täyttää muut laissa säädetyt edellytykset.

Sotainvalidi on päässyt RiVEL:n mukaiselle eläkkeelle silloin, kun hänen sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysasteensa on vähintään 10 prosenttia ja hänellä on sellainen sairaus, vika tai vamma, joka haittaa olennaisesti hänen ansiotyötään. Jos rintamaveteraanin sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 30 prosenttia, hänellä on oikeus ilman ikä- ja muita vaatimuksia päästä eläkkeelle. Myöskään sotavangilta ei ole edellytetty rasittavaa työtä tai rintamapalvelusaikaa koskevaa vaatimusta.

1.2. Ehdotetut muutokset

Valtion tulo- ja menoarvioesityksen 1985 mukaan eduskunnalle annetaan hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien varhaiseläkelain muuttamisesta siten, että eläkkeen saamisedellytyksiä lievennetään 1.1.1986 lukien.

Rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmää laadittaessa oli tarkoitus, että eläkkeelle pääsivät iäkkäimmät veteraanit, jotka olivat olleet kauimmin rintamalla sekä veteraanit, jotka olivat joutuneet eniten kärsimään rintamaolosuhteista. Kun eläkkeelle pääsyn edellytyksiä harkittiin, kiinnitettiin huomiota paitsi ikään ja rintamapalvelusaikaan myös veteraanien työn rasittavuuteen ja sotilasvammalain mukaiseen työkyvyttömyysasteeseen. Uudistusten vaiheittainen voimaantulo ja eläkkeen saamisen ehdot ovat olleet rintamaveteraanijärjestöjen hyväksymiä.

Rintamaveteraanien varhaiseläkelautakunnassa, joka ratkaisee veteraanin oikeuden RiVEL:n mukaiseen eläkkeeseen, on tähän mennessä käsitelty noin 19 000 asiaa. Myönteisiä eläkepäätöksiä on annettu noin 13 400 kappaletta. Hakemuksia on hylätty noin 1 400 kappaletta sillä perusteella, että hakijalla ei ole ollut riittävää sairautta, edelleen noin 1 200 hakemusta hylättiin sillä perusteella, ettei hakijalla ole ollut vaadittavaa rintamapalvelusaikaa. Runsaat 200 hakemusta on hylätty sillä perusteella, että hakijan ei ole katsottu täyttävän rasittavan työn vaatimusta.

Eläkkeelle jäämisen tarve on edelleen ilmeinen rintamaveteraaneilla, jotka eivät täytä nykyisiä eläkkeelle pääsyn edellytyksiä. Vuonna 1924 tai sen jälkeen syntyneillä rintamaveteraaneilla täytyy vain harvassa tapauksessa vuoden rintamapalvelusaikaa koskeva vaatimus. Edellä esitettyjen lukujen perusteella voidaan sanoa, että rintamaveteraanien eläkkeelle pääsy on vaikeaa myös sen vuoksi, että heidän kohdallaan ei ole aina osoi-

tettavissa sellaista sairautta, vikaa tai vammaa, joka haittaa olennaisesti heidän ansiotyötään. Ilmeistä on kuitenkin, että monelle rintamaveteraanille työssä käynti on ylivoimaista. Koska näin ollen on ilmeistä tarvetta edelleen helpottaa varhaiseläkkeen saamisen edellytyksiä, on tarkoituksenmukaista poistaa kaikilta 60 vuotta täyttäneiltä rintamaveteraaneilta vaatimus vuoden rintamapalvelusajasta. Lisäksi ehdotetaan, ettei veteraanilta vaadita enää eläkkeelle pääsyn ehtona sairauden, vian tai vamman olennaista vaikutusta ansiotyöhön. Koska myöskään rasittavan työn vaatimusta ei ole tarkoituksenmukaista asettaa eläkkeen saamisen ehdoksi, ehdotetaan tämänkin vaatimus poistettavaksi.

Sairaus, vika tai vamma on ratkaiseva varhaiseläkkeelle pääsyn edellytys. Sen vuoksi siitä ei voida kokonaan luopua. Sotainvalidien kohdalla vähintään 10 prosentin sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on jo kuitenkin riittävä osoituksena sairauden, vian tai vamman vaikutuksesta työkykyyn. Tämän vuoksi heidän kohdallaan ei ole tarvetta laissa erikseen mainita sairautta, vikaa tai vammaa eläkkeen saamisen edellytyksenä. Myös sotavankien kohdalla menettäisiin samalla tavalla.

Edellä mainitut eläkkeen lieventämisehdot ovat rintamaveteraanijärjestöt hyväksyneet rintamaveteraaniasiain neuvottelukunnassa.

1.3. Esityksen organisatoriset vaikutukset

Voimassa olevan lain mukaan rintamaveteraanin oikeuden varhaiseläkkeeseen ratkaisee sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva rintamaveteraanien varhaiseläkelautakunta. Lautakunnassa on puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja kaksitoista jäsentä sekä kullakin jäsenellä henkilökohtainen varajäsen. Puheenjohtajat ja jäsenet sekä varajäsenet määrää sosiaali- ja terveysministeriö kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Edellä ehdotettujen muutosten jälkeen ainoa rintamaveteraanin varhaiseläkkeen saamista koskeva harkinnanvarainen seikka olisi sairauden, vian tai vamman vaikutus rintamaveteraanin työkykyyn. Tällöin ei näytä tarpeelliselta, että rintamaveteraanien varhaiseläkelautakunta edelleenkin ratkaisisi veteraanin oikeuden eläkkeeseen. Sen vuoksi ehdotetaan, että lautakunnan tehtävät siirrettäisiin työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, säännöksissä tai määräyksissä tai merimieseläkelaiissa tarkoitettua toimintaa harjoittavalle eläkelaitokselle,

joka olisi ratkaissut rintamaveteraanin työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen, jos hän olisi tullut RiVEL:ssä mainittuna varhaiseläkkeen alkamisajankohtana työkyvyttömäksi.

Eräät rintamaveteraanijärjestöt ovat katsoet, että lautakunnan pitäisi osallistua RiVEL:n mukaisten asioiden käsittelyyn. Edellä mainituista syistä on kuitenkin tarkoituksenmukaista siirtää rintamaveteraanien varhaiseläkelain mukaisten asioiden käsittely työeläkelaitoksille.

Ainoana muutoksenhakuasteena rintamaveteraanien varhaiseläkettä koskevissa muissa kuin eläkkeen määrään liittyvissä asioissa toimisi vakuutusosoikeus. Muutoksenhakujärjestelmän laajentaminen tässä vaiheessa ei ole tarkoituksenmukaista, koska RiVEL:n mukaiset valitusasiat on tähän asti keskitetyksi hoitanut vakuutusosoikeus.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotettujen lainmuutosten seurauksena arvioidaan RiVEL:n mukaiselle eläkkeelle jäävän

vuoden 1986 alusta noin 2 400 veteraania. Tästä aiheutuvat kustannukset olisivat rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmälle vuoden 1986 ta-
sossa arvioituna noin 70 miljoonaa markkaa. Rintamasotilaseläkejärjestelmän menot kasvaisivat arviolta noin 17 miljoonaa markkaa. Kaikki kustannukset tulisivat valtion vastattaviksi.

Edellä mainitut kokonaiskustannukset muodostuisivat siten, että ikärajan alentaminen miehillä ja naisilla 63 vuodesta 60 vuoteen aiheuttaa noin 58 miljoonan markan, olennaisen haitan vaatimuksen poistaminen noin 14,5 miljoonan markan ja rasittavan työn vaatimuksen poistaminen samoin noin 14,5 miljoonan markan lisäkustannukset. Kustannukset sisältävät myös rintamasotilaseläkejärjestelmän menot.

3. Voimaantulo

Muutokset ehdotetaan saatettaviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986. Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 7 päivänä tammikuuta 1982 rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) 1 §:n 3 momentti, 2 §, 3 §, 11 § ja 13 §:n 1 momentti, sellaisina, kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti ja 2 § 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1058/82), näin kuuluviksi:

1 §

Mitä tässä laissa on säädetty rintamaveteraanista, sovelletaan myös rintamapalvelustunnuksen saaneeseen henkilöön, joka on täyttänyt 60 vuotta tai jonka sotilasvammalain (404/48) mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 10 prosenttia.

2 §

Oikeus varhaiseläkkeeseen on rintamaveteraanilla, jonka työkyky sairauden, vian tai vamman vuoksi on siinä määrin alentunut, että se haittaa hänen ansiotyötään.

Eläkkeen myöntämisen edellytyksenä on myös, että rintamaveteraani on joko täyttänyt 60 vuotta tai että hän on täyttänyt 58 vuotta ja hänen rintamapalvelusaikansa on vähintään vuosi.

3 §

Sen estämättä, mitä 2 §:ssä on säädetty, oikeus varhaiseläkkeeseen on rintamaveteraanilla, jonka sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 30 prosenttia tai joka on sotainvalidi tahi joka on ollut sotavankina.

Asetuksella säädetään, mitä tässä laissa tarkoitetaan rintamapalvelusajalla, sotainvalidilla ja sotavangilla.

11 §

Tämän lain mukaisen eläkkeen myöntää se työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, säännöksissä tai määräyksissä tahi merimieseläkelaisissa tarkoitettua toimintaa harjoittava eläkelaitos, joka olisi myöntänyt rintamaveteraanille työkyvyttömyyseläkkeen, jos hän olisi

tullut tämän lain mukaisen varhaiseläkkeen 6 §:ssä tarkoitettuna alkamisajankohtana työkyvyttömäksi.

Sen estämättä, mitä muualla laissa on säädetty, eläkelaitoksella on oikeus saada maksutta viranomaisilta ja eläkelaitoksilta rintamaveteraania koskevat varhaiseläkkeen ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot.

13 §

Eläkelaitoksen tämän lain mukaisessa asiassa antamaan päätökseen, joka koskee oikeutta eläk-

keeseen, haetaan muutosta vakuutusoikeudeita, jonka päätös on lopullinen. Muutoksen hakemisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 21 §:n 1—5 momentissa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 1985

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Matti Puhakka*

Laki

rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 7 päivänä tammikuuta 1982 rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) 1 §:n 3 momentti, 2 §, 3 §, 11 § ja 13 §:n 1 momentti, sellaisina, kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti ja 2 § 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1058/82), näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

1 §

Mitä tässä laissa on säädetty rintamaveteraanista, sovelletaan myös rintamapalvelustunnuksen saaneeseen henkilöön, joka on täyttänyt 63 vuotta tai jonka sotilasvammalain (404/48) mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 10 prosenttia.

2 §

Oikeus varhaiseläkkeeseen on rintamaveteraanilla, jonka työkyky sairauden, vian tai vamman vuoksi on siinä määrin alentunut, että se olennaisesti haittaa hänen ansiotyötään.

Eläkkeen myöntämisen edellytyksenä on myös, että rintamaveteraani on *pitkähkön ajan ennen varhaiseläkkeen alkamista ollut rasittavassa työssä. Lisäksi vaaditaan, että hän on joko täyttänyt 63 vuotta tai että hän on täyttänyt 58 vuotta ja hänen rintamapalvelusaikansa on vähintään vuosi.*

Mitä 2 momentissa on säädetty, ei koske rintamaveteraavia, joka on sotainvalidi tai joka on ollut sotavankina.

Asetuksella säädetään, mitä tässä pykälässä tarkoitetaan rintamapalvelusajalla, sotainvalidilla ja sotavangilla.

3 §

Sen estämättä, mitä 2 §:ssä on säädetty, oikeus varhaiseläkkeeseen on rintamaveteraanilla, jonka sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 30 prosenttia.

1 §

Mitä tässä laissa on säädetty rintamaveteraanista, sovelletaan myös rintamapalvelustunnuksen saaneeseen henkilöön, joka on täyttänyt 60 vuotta tai jonka sotilasvammalain (404/48) mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 10 prosenttia.

2 §

Oikeus varhaiseläkkeeseen on rintamaveteraanilla, jonka työkyky sairauden, vian tai vamman vuoksi on siinä määrin alentunut, että se haittaa hänen ansiotyötään.

Eläkkeen myöntämisen edellytyksenä on myös, että rintamaveteraani on *joko täyttänyt 60 vuotta tai että hän on täyttänyt 58 vuotta ja hänen rintamapalvelusaikansa on vähintään vuosi.*

3 §

Sen estämättä, mitä 2 §:ssä on säädetty, oikeus varhaiseläkkeeseen on rintamaveteraanilla, jonka sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 30 prosenttia *tai joka on sotainvalidi tai joka on ollut sotavankina.*

Asetuksella säädetään, mitä tässä laissa tarkoitetaan rintamapalvelusajalla, sotainvalidilla ja sotavangilla.

Voimassa oleva laki

11 §

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivassa rintamaveteraanien varhaiseläkelautakunnassa ratkaistaan, täyttääkö rintamaveteraani eläkkeen saamisen edellytykset.

Lautakunnassa on puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä kaksitoista jäsentä, jotka sosiaali- ja terveysministeriö määrää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kullekin jäsenelle on määrättävä henkilökohtainen varajäsen. Jäsenistä on neljä määrättävä rintamaveteraanien edustavimpien järjestöjen ehdotuksesta. Muista jäsenistä kolmen tulee olla vakuutuslääkäreitä ja viiden eläkevakuutustoimintaan perehtyneitä. Lautakunta voi toimia jaostoihin jakautuneena. Tarkemmat säännökset lautakunnasta annetaan asetuksella.

Tämän lain mukaisen eläkkeen maksaa se työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, säännöksissä tai määräyksissä tai merimieseläkelaiissa tarkoitettua toimintaa harjoittava eläkelaitos, joka olisi myöntänyt rintamaveteraanille työkyvyttömyyseläkkeen, jos hän olisi tullut tämän lain mukaisen varhaiseläkkeen 6 §:ssä tarkoitettuna alkamisajankohtana työkyvyttömäksi.

Edellä 3 momentissa tarkoitettun eläkelaitoksen on asetuksella tarkemmin säädetty tavalla maksutta eläketurvakeskuksen välityksellä ilmoitettava varhaiseläkelautakunnalle varhaiseläkkeen määrä ja eläkkeen määrä laskeessaan tarkistettava, että rintamaveteraani täyttää 4 §:ssä mainitut edellytykset. Varhaiseläkelautakunnalla ei ole oikeutta poiketa ratkaisuisaan eläkelaitoksen ilmoituksesta. Jos eläkelaitoksen myöhemmästä ilmoituksesta käy selville, että aikaisempi ilmoitus on ollut virheellinen, varhaiseläkelautakunnalla on oikeus oikaista varhaiseläkettä koskeva päätös, jos eläkkeen määrä tämän johdosta suurenee.

Sen estämättä, mitä muualla laissa on säädetty, varhaiseläkelautakunnalla on oikeus saada maksutta viranomaisilta ja eläkelaitoksilta rintamaveteraania koskevat varhaiseläkkeen ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot.

13 §

Varhaiseläkelautakunnan tämän lain mukaisessa asiassa antamaan päätökseen, joka koskee oikeutta eläkkeeseen, haetaan muutosta vakuutusosoikeudelta, jonka päätös on lopullinen. Muutoksen hakemisesta on soveltuvin osin voimassa,

Ehdotus

11 §

Tämän lain mukaisen eläkkeen myöntää se työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, säännöksissä tai määräyksissä tai merimieseläkelaiissa tarkoitettua toimintaa harjoittava eläkelaitos, joka olisi myöntänyt rintamaveteraanille työkyvyttömyyseläkkeen, jos hän olisi tullut tämän lain mukaisen varhaiseläkkeen 6 §:ssä tarkoitettuna alkamisajankohtana työkyvyttömäksi.

Sen estämättä, mitä muualla laissa on säädetty, eläkelaitoksella on oikeus saada maksutta viranomaisilta ja eläkelaitoksilta rintamaveteraania koskevat varhaiseläkkeen ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot.

13 §

Eläkelaitoksen tämän lain mukaisessa asiassa antamaan päätökseen, joka koskee oikeutta eläkkeeseen, haetaan muutosta vakuutusosoikeudelta, jonka päätös on lopullinen. Muutoksen hakemisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä työnteki-

Voimassa oleva laki

mitä työntekijäin eläkelain 21 §:n 1—5 momentissa on säädetty.

Ehdotus

jäin eläkelain 21 §:n 1—5 momentissa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.